Turkish Studies **Economics, Finance, Politics**

Volume 14 Issue 4, 2019, p. 1225-1238
DOI: 10.29228/TurkishStudies.40014
ISSN: 2667-5625
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: 04.12.2019

✓ Accepted/Kabul: 20.12.2019

📅 Report Dates/Rapor Tarihleri: Referee 1 (09.12.2019)-Referee 2 (20.12.2019)

This article was checked by iThenticate.

KUVVETLER AYRILIĞI PERSPEKTİFİNDEN CUMHURBAŞKANLIĞI HÜKÜMET SİSTEMİNDE YASAMA¹

*İsmail DURSUNOĞLU**

ÖZ

Türkiye 16 Nisan 2017 referandumu ile yasal zeminde ve 24 Haziran 2018 seçimleri ile fiili olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçmiştir. Yeni sistemin öncesi ve sonrasında en çok tartışılan konulardan biri Cumhuriyet rejimin en önemli unsurlarından kuvvetler ayrılığı ilkesi olmuştur. Yasama, yürütme ve yargı erklerinin birbirinden ayrılması anlamına gelen kuvvetler ayrılığı, hukuk devletinin bir gereğidir. Bu nedenle yapılan hükümet sistemi değişikliğinin erklerin yeni konum ve yetkilerini nasıl değerlendirdiği oldukça önemlidir. Özellikle yüzyılı aşkın parlamenter sistem tecrübesine sahip olan Türkiye, yeni sistemde yasamanın konumunu ve yetkilerini tüm yönleriyle değerlendirmiştir. Daha önce yasama içinden çıkan yürütmenin halk tarafından belirlenmesi iki erk arasına net bir çizgi çekmiştir. Ancak sistemi “Türk tipi” yapan cumhurbaşkanının aynı zamanda parti genel başkanı olması veya parti ile ilişkisini sürdürmesidir. Bu durum, erkler arası ayrıma gölge düşürmektedir.

Bu çalışmada yeni sistemde meclis, gerek kuvvetler ayrılığı nezdinde gerekse görev ve yetkileri açısından ele alınmıştır. Yasamanın yeni pozisyonu, kuvvetler ayrılığı ilkesi kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmada yöntem olarak, meclisin hükümet sistemi değişikliği öncesinde ve sonrasındaki durumu karşılaştırılmıştır. Böylelikle değişimin boyutlarının daha net biçimde ortaya konulması hedeflenmiştir. Bu kapsamda yasama erkinin yeni konum ve gücünün anlaşılması çalışmanın bir başka hedefidir. Çalışmanın amacı ise demokrasi için hayati bir konumda bulunan yasama erkinin yeni sistemde görünürlüğünü açıkça ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Yasama, Parlamenter Sistem, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

¹ Bu çalışma, Hoca Ahmet Yesevi 2.Uluslararası Bilimsel Araştırmalar Kongresinde tebliğ olarak sunulmuştur.

* Dr. Öğr. Üyesi, Bayburt Üniversitesi, E-posta: idursunoglu@bayburt.edu.tr.

LEGISLATIVE IN THE PRESIDENTIAL GOVERNMENT SYSTEM FROM THE PERSPECTIVE OF THE SEPARATION OF POWER

ABSTRACT

Turkey has passed the Presidential Government System on the legal ground with the referendum of 16 April 2017 and de facto with the elections of 24 June 2018. One of the most debated issues before and after the new system was the separation of powers, one of the most important elements of the Republican regime. The separation of powers, which means the separation of legislative, executive and judicial powers, is a requirement of the rule of law. Therefore, the government system change how the state powers evaluate their new position and powers is very important. Turkey, which has more than a century of experience in parliamentary systems, evaluated all aspects of legislative position and powers in the new system. The execution, previously out of the legislature, the determination by the public has drawn a clear line between the two powers. However, what makes the system “Turkish type” the president is the party leader at the same time or maintains its relationship with the party. This situation casts a shadow over the separation of state powers.

In this study, in the new system, the parliament is dealt with both in terms of separation of powers and in terms of duties and powers. The new position of the legislature has been assessed within the principle of separation of powers. In this study, the situation of the parliament before and after the change of the government system was compared. Thus, it is aimed to reveal the dimensions of the change more clearly. In this context, understanding the new position and power of the legislative power is another objective of the study. The aim of the study is to clearly demonstrate the visibility of the legislative power, which is vital for democracy, in the new system.

STRUCTURED ABSTRACT

Turkey accepted Presidential Government System with April 16 public voting. The first elections were held on 24 June 2018. The most debated issue on the system was the separation of powers. Separation of powers which is separate legislative, executive and judicial powers important for government systems. Accordingly, the legislature determines the president in the parliamentary system. The executive is determined by the public in the presidential system. The system in which the Council of Ministers is determined by the legislature and the president is elected by the people is the semi-presidency. Turkey has established a system similar to a presidential system. The prohibition of termination, which is among the essential features of the presidential system, is not present in the new system. Both the president and parliament have the right to renew the elections. The continuation of the president's relationship with the party is another factor that makes the system “Turkish type”. The relationship of the president with the party means that he has relationship with the legislature. This would damage the separation of powers. Because there is a separation of hard forces in the presidential system.

In this study, legislative power was examined in the new system. The situation of the legislature was evaluated from the perspective of separation of powers. In addition, the duties and powers of the legislature were discussed. From time to time a comparison with the parliamentary system has been achieved. Thus, the change is aimed to be understood more clearly. As a result, it has been seen that the executive is further strengthened. This is a requirement of the presidential system. However, it is vital that the brake-balance system is correctly established between the legislature and the executive. At this point, it is remarkable that the system is open to criticism. Budget law is one of the examples that can be given to this situation. In the US, require parliamentary approval on the budget vote, approval was exceeded in this way in Turkey. In case of disapproval of the council's budget in Turkey is on the road with the previous budget period. Here, it is aimed to prevent a political crisis and system congestion.

Over the past century, Turkey is a country with a parliamentary system experience. In this respect, the new government system is a paradigm shift. Accordingly, it is necessary to make some determinations about the system. It is possible to list these determinations, positive and negative criticisms and finally suggestions.

Determinations, Positive and Negative Criticisms and Suggestions

- Broadly based on the presidential system in Turkey does not have a social consensus. The referendum result confirms this.
- The presidential government system is different from the US presidential system.
- The system is defined as the Presidential Government System, not the presidential system.
- The July 15 coup attempt had a significant impact on the transition to the system. After this date, the path to the system was opened by Bahçeli, who was previously known to be against the system. The other two breaking moments related to the transition to the new system are the 2007 public voting and the 1982 constitution as a strong president.
- The fact that presidential and general elections are held at the same time reveals the similarity of political preferences. Thus, a harmonious legislative and executive emerges. This is positive for political stability, but it is negative for balance control.
- The resignation and execution of the ministers determined from within the council causes the legislature to lose power. The displacement of public choice for those people is controversial.
- The fact that the vice-presidents are not elected by election creates a problem of legitimacy. The fact that the vice-president is the deputy of the president further deepens the question of legitimacy.
- The president's relationship with the party is important for inter-power harmony and political stability, but a negative situation for separation of powers. Turkey while building system from two options, the first one has escaped. However, the latter is more important for the rule of law.

- There is a mismatch between the political tradition and the new system.

The positive headings of the presidential government system are as follows.

- The fact that presidential and general elections are held at the same time reveals the similarity of political preferences. So create a harmonious legislative and executive. This contributes to political stability. The possibility of conflict between the powers decreases.
- The fact that the president is elected with 50 + 1% in one or second round gives the highest level of legitimacy to the political power.
- In the system, the absence of ministers from the legislation is in accordance with the principle of separation of powers.
- The decision to renew elections in the face of political crises provides a solution.
- It is important for sustainable power that the budget process does not turn into an approval crisis.
- The system requires consensus among parties. In this respect, it contributes to the democratic culture.

The study discussed the position of legislation in the new system. In this study, it has been concluded that the new system has its own characteristics. It is considered to be different from the US presidential model. It has been suggested that some arrangements should be made about the system. It was emphasized that these issues are vital for the separation of powers and the rule of law. A resource has been created for the people who will work on the system.

Keywords: Legislative, Parliamentary System, Presidential Government System

Giriş

Türkiye, yüzyılı aşkın parlamento geçmişine sahip bir ülkedir. 1876 Kanun-i Esasi ile oluşturulan Meclis-i Umumi ile başlayan parlamento geleneği başlangıçta başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Bu başarısızlıkta devlet erkeleri arasında dengenin bulunmaması etkili olmuştur. Yürütmenin tahakkümündeki yasama tecrübesi, 1908 yılında yasamanın güçlendirilmesi şeklinde yapılandırılmış böylelikle cumhuriyete uzanan meclis ve çok partili demokratik düzen inşa edilmiştir. Kendi içerisinde eleştirileri saklı olmak kaydıyla bu dönemin özellikle Bab-ı Ali baskınına kadar ki parlamento tecrübesi, tarihsel miras olarak yeni devlete aktarılmıştır.

I.Dünya savaşından yenilgi ile çıkan Türkiye, milli mücadele sürecinde yerel düzeyde meclis pratiklerini tecrübe etmiştir. Erzurum ve Sivas Kongrelerinde kurtuluşun reçeteleri aranmış, bunun bir gereği olarak Ankara’da Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin kurulması kararlaştırılmıştır. Ülke genelinden seçilen vekillerden ve dağıtılan Meclis-i Mebusan üyelerinden oluşan TBMM, yasama, yürütme, yargı erklerini bünyesinde toplayan meclis hükümeti sistemini benimsemiştir. Bu meclis, milli mücadeleyi yöneten bir karargâh olmanın yanı sıra, yeni devletin üzerinde yükseleceği ilkeleri de belirlemiştir. 1923 yılında cumhuriyetin ilan edilmesiyle meclisin rolü yeniden şekillendirilmiş, 1924 anayasası ile yasama ve yürütme erkinin meclis (madde5) yargı erkinin ise bağımsız

mahkemeler tarafından kullanılması (madde8) kararlaştırılmıştır. Anayasanın 7.maddesi yürütme yetkisinin cumhurbaşkanı ve onun tayin edeceği bakanlar kurulu tarafından kullanılacağını karara bağlamıştır.

Tek parti döneminde cumhuriyet devrimlerinin hayata geçirilmesi için demokrasinin ötelendiği bir gerçekliktir. İki başarısız parti deneyiminden sonra 1946 yılında Demokrat Parti'nin kurulması ile çok partili hayata geçiş sağlanmış, nitekim parti 1950 yılında iktidara ulaşmıştır. 1960 darbesi ile sonuçlanan iktidar sürecinde yasama açısından en sorunlu gelişme, DP milletvekillerinden oluşan ve yargı tipi bir denetimi öngören tahkikat komisyonlarıdır. 1961 anayasası ile yeniden düzenlenen devlet yapısı, bu defa ikili bir meclis öngörmüştür. 5.maddede yasama yetkisi TBMM'ye aittir ve bu yetki devredilemez şeklinde bir ifade yer alırken 63.maddede TBMM'nin millet meclisi ve cumhuriyet senatosundan oluştuğu belirtilmektedir. Bakanlar kuruluna, KHK çıkarma yetkisinin verilmesi öngörülmüştür.

1982 anayasası cumhurbaşkanının görev ve yetkilerini güçlendirmiştir. Bunun en önemli nedeni, 80 öncesinde yaşanan toplumsal çatışmalara karşı hükümetlerin, siyasal partilerin ve meclisin siyasi aciziyetidir. 1982 anayasasında yasama yetkisi TBMM'ye verilmiş ve bunun devredilemeyeceği vurgulanmıştır. 87 maddede meclisin görev ve yetkileri sıralanmıştır. 1982 anayasası üzerinde sonraki yıllarda birçok değişiklik yapılmıştır. Bunların en önemlisi ise hükümet sistemi değişikliğidir. Parlamenter sistemden başkanlık sistemine geçişi ifade eden bu süreç, çok yönlü ele alınmış ve tartışılmıştır. Bu çalışmada yeni hükümet sisteminde yasamanın görev ve yetkileri değerlendirilmiştir. Öncelikle kuvvetler ayrılığı ilkesi çerçevesinde hükümet sistemleri açıklanmış ardından bir başkanlık sistemi örneği olarak Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nin yasamayı nasıl tanımladığı incelenmiştir.

1.Kuvvetler Ayrılığı ve Hükümet Sistemleri

Kuvvetler ayrılığı Montesquieu'nün literatüre kazandırdığı bir kavramdır. Machiavelli ile başlayan modern siyasetin devlet tasarımı, egemenliğin sınırsız ve mutlak olmasını eleştiren Montesquieu, kanun koyan kuvvet ile uygulayanın farklı olması gerektiğini, iki gücün de aynı kişi ya da kurumda olması durumunda baskıcı yönetimlerin ortaya çıkacağını iddia etmiştir (Fendoğlu, 2015: 695). Düşünürü göre, “geçici veya sürekli kanunlar yapma, var olan kanunları düzeltme ya da yürürlükten kaldırma işi” olarak tanımladığı “yasama”; hükümdar veya yöneticinin “savaş veya barış yapma, elçi gönderip kabul etme, güvenliği kurma, istilaları önleme” şeklinde nitelendirdiği “yürütme” ve “suçluları cezalandırma ve özel kişi uyuşmazlıklarını yargılama” olarak belirttiği “yargı” kuvvetlerinin birbirlerine olan mesafeleri ve konumları yönetim sistemlerini ortaya çıkarmaktadır (Güler, 2018: 302).

Kuvvetler ayrılığı, devletin yasama, yürütme ve yargı erkelerinin birbirinden ayrı olmasını ifade eder. Ancak bu ayrım birbiriyle ilişkisi olmadığı anlamına gelmez. Güler ve Miş'e göre (2017), hükümet sistemleri bu ilişki üzerinden açıklanabilir. Eğer ilişki fazla ise parlamenter sistem, az ise başkanlık sistemi söz konusudur. Ancak her iki durumda da ilişki ve işbirliği vardır ve bu, devletin yönetim koordinasyonu için gereklidir. Erklerin, farklı otoriteler arasında bölünmesi, egemenliğin mutlak hüviyetini ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle kuvvetler ayrılığı, sınırlı ve demokratik yönetimler ile de yakından ilgilidir. Kuvvetler ayrılığı, aynı zamanda anayasal bir sınırlandırmayı ifade etmektedir. Yürütmenin gücünü suiistimal ederek, diğer erkler üzerinde tahakküm oluşturması anayasal açıdan engellenmelidir. Hükümetin yozlaşmasına karşı denge ve denetleme mekanizmasının kurulması, temel hak ve özgürlüklerin hükümetin inisiyatifine bırakılmaması oldukça önemlidir. Bu açıdan anayasal güvence konusunda parlamento ve yargı erkine önemli görevler düşmektedir (Bektaş, 2019: 203). Kısacası kuvvetler ayrılığı, hukukun üstünlüğü ile birlikte düşünülmesi ve ele alınması gerekmektedir.

Hükümet, devletin yürütme erkini ifade eden ve devleti yönetme aracı olarak kabul edilen bir kavramdır. Siyasal iktidar olarak da tanımlanan hükümetler, farklı biçimlerde yapılanmış olabilir. Temelde kuvvetler ayrılığı ilkesine göre belirlenen hükümet sistemleri, aynı zamanda egemenliğin paylaşılması ve kullanılması şeklinde yorumlanmalıdır. Siyasal düşünce tarihinde, Machiavelli, Bodin, Hobbes, Rousseau gibi düşünürlerin sınırlandırılmayan, bölünmez ve mutlak nitelikli egemenlik tasvirlerinin ötesinde Locke'ın sınırlı devlet ve Montesquieu'nün "*kuvvetler ayrılığı*" düşüncesi günümüz modern yönetim sistemleri açısından tarihsel bir paradigma değişikliği sağlamıştır.

Hükümet sistemleri, kuvvetler ayrılığı ilkesi üzerinden açıklanmaktadır (O'Toole, 1987). Yasama, yürütme ve yargı ilişkisi göz önünde tutulduğunda, hükümet sistemlerini açıklamak için yürütmenin oluşum süreci referans alınmaktadır. Halkın yasamayı belirlediği ve yasamanın da yürütmenin taraflarını (devlet başkanı ve bakanlar kurulu) belirlediği sistem, parlamenter hükümet sistemidir. Halkın hem yasamayı hem yürütmeyi doğrudan belirlediği sistem, başkanlık sistemi, yürütmenin iki ayağından bakanlar kurulunu yasamanın, devlet başkanı halkın belirlediği sistem yarı-başkanlık sistemidir.

Hükümet sistemleri, başlangıçta kuvvetler birliğine ve kuvvetler ayrılığına dayalı sistemler olarak ikiye ayrılmaktadır. Kuvvetler birliği, kendi içinde yürütmede birleşme veya yasamada birleşme şeklinde yeni bir ayrıma gitmektedir. Kuvvetler ayrılığı ise sert ve yumuşak nitelikli bir görünüm arz etmektedir. Kuvvetler birliğine meclis hükümeti sistemi, mutlak monarşi ve diktatörlük örnek verilebilir. Kuvvetler ayrılığı ise başkanlık, yarı-başkanlık ve parlamenter hükümet sistemi şeklinde görülmektedir. Bu bilgiler Tablo1 de özetlenmiştir.

Tablo 1: Hükümet Sistemleri

Kuvvetler Birliği	Yürütmede Birleşme	Mutlak Monarşi, Diktatörlük
	Yasamada Birleşme	Meclis Hükümeti
Kuvvetler Ayrılığı	Sert	Başkanlık
	Yumuşak	Yarı-Başkanlık
		Parlamenter

Kaynak: Gözler, 2017.

ABD örneği üzerinden bir değerlendirme yapan Gözler'e göre (2017) başkanlık sisteminin asli özellikleri; *yürütme organının tek kişilik olması, başkanın halk tarafından seçilmesi, yürütmenin yasamanın güvenine dayanmaması* şeklindedir. Sistemin tali özellikleri ise, *başkanın yasamayı feshedememesi, aynı kişinin hem yasamada hem yürütmede görev alamaması, başkanın yasama organı çalışmalarına katılamaması* şeklinde sıralanmaktadır. Bu özellikler göz önüne alındığında, fesih unsuru hariç tamamının Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde geçerli olduğu söylenebilir. Fesih, yaşanacak siyasi krizleri aşmak için hem cumhurbaşkanına hem meclise verilen seçimleri yenileme hakkı çerçevesinde yumuşatılmış ve dengeyi gözetten bir çerçevede ele alınmıştır. Bu hakkın meclise de verilmiş olması, feshin yürütme lehine bir düzenleme olduğu iddiasını zayıflatmaktadır. Son olarak, sistemin olumlu ve olumsuz yönleri sırasıyla şu şekildedir (Güler: 2018: 305-306). Olumlu açıdan sistem, uzlaşmayı gerekli kılar, siyasal istikrar sağlar, daha demokratiktir ve yasamanın kendi dinamikleri ile çalışmasını kolaylaştırır. Sistemin olumsuz yönleri ise çift meşruiyete yol açması, sistemin kilitlenmesi, siyasal hayatı ve toplumu kutuplaştırmasıdır. Türk tipi başkanlıkta, cumhurbaşkanının parti ile ilişkisi, yasamanın kendi dinamikleri ile çalışması seçeneğini tartışılır hale getirmekte, ayrıca olumsuz özellik olan sistemin kilitlenmesini karşılıklı seçimlerin yenilenmesi ile aşabilmektedir. Bu iki seçenek dışındaki başlıklar teori ve pratikte Türkiye için de geçerli olmuştur.

Türkiye 16 Nisan referandumunu ile yasal olarak, 24 Haziran 2018 seçimleri ile fiili olarak Türk tipi başkanlık olan Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'ne geçmiştir. Yeni sistemde, yasama ve yürütme erklerinin ayrı ayrı halk tarafından belirlenmesi, yasamada görev alan kişilerin bakan olamaması veya bakan olduklarında milletvekilliğinden istifa etmesi kuvvetler ayrılığı açısından olumlu başlıklardır. Ancak sistemi “Türk tipi” yapan cumhurbaşkanının aynı zamanda partisi ile ilişkisini sürdürmesi, yasama üzerinde de etki oluşturacağı anlamına gelir ki, bu durum kuvvetler ayrılığına gölge düşürmektedir.

2. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi

2.1.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminin Tarihsel Arka Planı

Türkiye’de başkanlık sistemi ile ilgili tartışmalar, demokrasinin seyri dahilinde zaman zaman gündeme gelmiştir. Özellikle çok partili hayata geçtikten sonra toplumdan yaygın destek bulan ve bunun sonucunda tek başına iktidar olan partilerin, siyasal iktidarlarını daha da güçlendirmek için başkanlık sistemini arzu ettikleri tarihi hafızada mevcuttur. Demirel’den Erbakan’a, Türkeş’ten Özal’a birçok lider farklı dönemlerde başkanlık sisteminin savunun söylemlerde bulunmuşlardır. Bunun son örneği de sistemi hayata geçiren ve yeni sistemde ilk cumhurbaşkanı olan Erdoğan olmuştur.

Türkiye’de başkanlık sistemine geçişle ilgili üç farklı kırılma dönemi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, 1982 anayasasının kaleme alınışında tanımlanan güçlü ve sorumsuz cumhurbaşkanı yetkileridir. Henüz daha başlangıçta parlamenter sistemin ruhuna uygun olmayacak şekilde cumhurbaşkanının geniş yetkilerle donatılması, parlamenter sistemin aksak bir şekilde yola çıkmasına neden olmuştur. 1982 anayasasının güçlü yürütme tanımı, darbe öncesinde yaşanan siyasal ve toplumsal hadiselerle karşı meclisin ve siyasal partilerin etkisiz kalmasına yönelik bir fatura niteliğindedir. Nitekim devleti millete karşı koruma içgüdüsüyle hazırlanmış anayasada, böyle bir sonucun çıkması şaşırtıcı değildir. Başkanlık sistemine geçişte ikinci kırılma dönemi 367 krizi ve ardından yapılan 2007 referandumudur. Mecliste yapılan cumhurbaşkanlığı seçimlerinin anayasa mahkemesine taşınması, aynı gün verilen e-muhtıranın demokratik süreci hedef alması ve nihayetinde anayasa mahkemesinin seçimleri iptal etmesi hükümetin erken seçim kararı almasıyla sonuçlanmıştır. Yapılan seçimlerde AK Parti yeniden iktidar olurken, MHP’nin meclise girmesiyle kriz çözülmüş ve cumhurbaşkanlığı seçimi tamamlanmıştır. Yaşanan bu sürecin tecrübesi ışığında “cumhurbaşkanını halkın seçmesi” ile ilgili referandum yapılmış ve halkın onayı alınmıştır. Parlamenter sistemi, yarı-başkanlık sistemine dönüştürecek olan bu durum, 2014 yılında Erdoğan’ın halk tarafından cumhurbaşkanı seçilmesi ile fiili duruma dönüşmüştür. Türkiye, bu tarihten itibaren, cumhurbaşkanı ve meclis arasında meşruiyet, anayasa ve fiili durum arasında belirsizlik krizi yaşamaya başlamıştır. Siyasi gündemin merkezine yerleşen başkanlık sistemi tartışmaları devam ederken üçüncü kırılma olan 15 Temmuz darbe girişimi yaşanmıştır. Darbe girişimi sonrası MHP Genel Başkanı Bahçeli tarafından, Türkiye’nin beka meselesi yaşadığı bir dönemde hükümet sistemi tartışmalarının çözüme kavuşturulması gerekliliği belirtilmiş ve hükümete teklifi meclise getirme çağrısı yapılmıştır. Meclis onayından sonra Türk tipi başkanlık veya partili cumhurbaşkanlığı şeklinde de ifade edilen sistem, halkın onayına sunulmuş, 16 Nisan 2017 tarihinde kabul edilmiştir. Bu süreçten sonra siyasal açıdan devletin yeni sisteme göre düzenlenmesi ile ilgili çalışmalar yürütülmüştür. 24 Haziran 2018’de yapılan cumhurbaşkanlığı ve milletvekili genel seçimleri ile Türkiye, fiili olarak başkanlık sistemine geçmiştir.

2.2.Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yasama

2017 referandumunu ile yeni hükümet sistemine geçen Türkiye, aynı zamanda anayasa değişikliği ile yasama üzerinde bazı düzenlemeleri de kabul etmiştir. Milletvekili sayısının 550’den 600’e çıkarılması, seçilme yaşının 25’ten 18’e düşürülmesi, milletvekilliği için askerliği yapmak şartının askerlikle ilişkisi olmamak şeklinde değiştirilmesi, seçimlerin beş yılda bir yapılması, kabul

edilen değişiklikler arasındadır (Turan, 2018: 48). Yeni sistemde yürütme yetki ve görevi doğrudan Cumhurbaşkanına verilmiş, yasama fonksiyonu yürütmeden daha net bir şekilde ayrılmıştır (Demirbağ, 2019: 40).

Türkiye parlamenter sistemle yönetildiği dönemde başbakan ve cumhurbaşkanı, meclis tarafından belirlenmekteydi. Yasama ile yürütme arasındaki ilişki başkanlık sistemine göre daha fazlaydı. Hükümeti ifade eden bakanlar kurulu, meclise karşı sorumluydu. Meclisin güvenoyu² ve gensoru³ ile hükümetin görevine son verme ihtimali bulunmaktaydı. Bu sistemde hükümet, kanun tasarısı hazırlayıp meclise gönderebileceği gibi, meclis tarafından da hükümete KHK çıkarma yetkisi verilmişti. Son olarak karşı imza kuralı ile cumhurbaşkanının sorumsuzluğu söz konusuydu. Ancak yeni hükümet sistemi ile önemli değişiklikler yapılmıştır. Bakanlar kurulu kaldırılmış, yürütme cumhurbaşkanı olarak belirlenmiş ve yasama ile yürütme arasındaki ayrım daha net biçimde ortaya konulmuştur (TBMM, 2018). Ayrıca Cumhurbaşkanının sorumsuzluğu ortadan kaldırılmıştır.

Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, ABD örneğinin aksine federal değil üniter yapıda, iki meclisli değil tek meclisli şekilde planlanmıştır. Devlet başkanının, meclise karşı değil halka karşı sorumlu olması, güvenoyu ve gensoru gibi yasamanın yürütme üzerinde etkili olduğu denetim yollarının kaldırılması, kabinenin meclis üyeleri dışından oluşturulması, meclis onayı olmaksızın üst düzey bürokratların ve bakanların cumhurbaşkanı tarafından belirlenmesi, yeni hükümet sisteminin öne çıkan başlıkları olmuştur (Aydın ve Durgun, 2017: 153-154).

Genel hatlarıyla Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde ön plana çıkan başlıklar şu şekildedir (url2, Gül, 2018, Küçük, 2017). Cumhurbaşkanının çıkardığı bir kararname ile ilgili olarak TBMM başka bir kanun çıkarırsa, kanun geçerli kabul edilir. Mevcut yasalarla düzenlenmiş konularla ilgili kararname çıkarılamaz, kararname ve kanun arasında farklı hükümler bulunursa kanun hükümleri uygulanır. Bu durum normlar hiyerarşisi ve hukuk devlet ilkesinin bir gereği şeklinde değerlendirilmelidir. Yeni sistemde bakanlar kurulu olmayacağından, kanun tasarıları ortadan kalkmıştır. Milletvekilleri tarafından sunulan kanun teklifleri ise geçerliğini korumaktadır. Eğer cumhurbaşkanı kabul edilmiş bir kanunu TBMM'ye geri gönderirse eski sistemde kanunu imzalayan milletvekilleri yeniden imzalanması kabul için yeterli olmasına rağmen yeni sistemde TBMM'nin salt çoğunluğu tarafından kabul edilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla cumhurbaşkanı tarafından veto edilen kanunların kabulü için, üye tam sayısının salt çoğunluğu olan 301 sayısı şarttır. Sürecin kavramsallaştırılması açısından, eski sistemde "geciktirici veto" yetkisinin yeni sistemde "güçleştirici veto" yetkisine yükseltildiği net biçimde görülmektedir. Yeni sistemde, TBMM'nin görev ve yetkileri arasından; "Bakanlar Kurulu'nu ve bakanları denetlemek", "Bakanlar Kurulu'na belli konularda kanun hükmünde kararname çıkarma yetkisi vermek" ve "bütçe ve kesin hesap kanun tasarılarını görüşüp kabul etmek" ifadeleri çıkartılmıştır. Bu ifadelerin yerine yeni sistemde yürütme olan cumhurbaşkanı ile ilgili, sistemin gereği olarak, yeni hükümler konulmamıştır. Meclisin eski sistemde basit çoğunlukla aldığı erken seçim kararı, yeni sistemde seçimlerin yenilenmesi ile ilgili nitelikli çoğunluğa, (3/5:360) yükseltilmiştir. Genel ya da özel af konusunda ise meclisin eski yetkileri devam etmektedir. TBMM; meclis araştırması, genel görüşme, meclis soruşturması ve yazılı soru yetkilerini korurken, gensoru kaldırılmıştır. Meclis soruşturması ise cumhurbaşkanı yardımcısı ve bakanları kapsamaktadır. Meclis'in cumhurbaşkanına soru sorma veya onun faaliyetlerini denetleme yetkisi bulunmamaktadır. Cumhurbaşkanlığı yardımcısı ile bakanların bireysel olarak siyasi sorumluluğu sadece Cumhurbaşkanına karşıdır. Cumhurbaşkanına cumhurbaşkanı yardımcısı vekâlet etmektedir.

² Güvenoyu, kurulan hükümetin göreve başlaması için meclis tarafından kendisine verilen oy ve onaylama süreci.

³ Gensoru, Mecliste, milletvekilleri tarafından başbakan ya da bakana bir konuyla ilgili sorulan ve görüşmeler neticesinde o konuda soruşturma açılması istenebilen soru

Yeni sistemde, bütçe kanun teklifine ilişkin yeni kurallar belirlenmiştir. Kanun teklifleri milletvekilleri tarafından hazırlanıp TBMM'ye sunulurken, yalnızca bütçe kanun teklifi ve kesin hesap kanun teklifi, cumhurbaşkanı tarafından hazırlanıp TBMM'ye sunulmaktadır (Demirbağ, 2019: 44). Bütçe kanun teklifi kuvvetler ayrılığında en önemli konulardan biridir. Bu nedenle yapılan sistem değişikliğinde bu konuyu ele almak gerekir. Bütçe teklifinin, yürütmeye ait olması başkanlık sisteminde kilit önemdedir. Aksi durumda, yasamanın inisiyatifine bırakılmış yürütme söz konusudur. Bu durum, devlet başkanının planladığı politikaları hayata geçirmede, kendisine dezavantaj sağlar. Bütçe teklifini yürütme yapsa da bütçenin yasamanın onayı ile yürürlüğe girmesi önemlidir. Yeni sistemde, bütçeyi hazırlayan ile bütçeyi onaylayan farklı erklerdir. Meclisin, bütçeyi onaylamama yetkisi vardır (Durgun, 2017: 3). Ancak bu durumda, bir önceki dönemin bütçesi yürürlüğe girer. Yani, yürütme bir şekilde bütçe onay krizini aşıp yoluna devam eder. Bu nedenle, nihai açıdan bakıldığında bütçenin yürütmenin sevk ve idaresinde olduğu iddia edilebilir. Böylelikle kuvvetler ayrılığında önemli bir konu olan bütçenin, yürütme lehine belirlendiği ve bunun da güçler ayrılığını aşındırdığı söylenebilir. Yasama ile ilgili temel hususlar Tablo2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Yasama İle İlgili Genel Bilgiler

Üye Sayısı	600
Toplantı Yeter Sayısı	1/3: 200
Karar Yeter Sayısı	Salt çoğunluk Ancak KYS, üye tam sayısının 1/4:150'den fazla olmalıdır.
Yasama Dönemi	5 Yıl
Yasama Yılı Başlangıcı	1 Ekim
Tatil	1 Temmuz-30 Eylül
Ara verme	Maksimum 15 gün
Olağanüstü toplantı	-Cumhurbaşkanı veya Meclis Başkanının çağrısıyla -Üyelerin 1/5: 120'sinin çağrısıyla
Başkanlık Divanı	Başkan, Başkanvekilleri, İdare Amirleri, Katip Üyelerinden oluşur.
İçtüzüğe Göre Genel Kurul Toplantısı	Salı:15:00-21:00, Çarşamba ve Perşembe: 14:00-21:00 (uygulamada saatlere fazla riayet edilmediği görülmektedir)
Birleşim	Genel kurulda belli günde açılan toplantı
Oturum	Birleşimin bölümleri

Bektaş'a göre (2019: 207-208) Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi'nde yasama ve yürütme ilişkisi anayasa temelinde ele alınmalıdır. Anayasa, yasama yetkisinin TBMM'de olduğunu (madde7), yürütme yetkisi ve görevinin cumhurbaşkanına ait olduğunu (madde8), yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanıldığını (madde9) belirtmektedir. Yine anayasada TBMM seçimleri ile cumhurbaşkanı seçimlerinin beş yılda bir ve aynı gün yapılacağı (madde77) kararlaştırılmıştır. Bu konuda öne çıkan diğer hükümler ise şu şekildedir. Milletvekillerinin hazırladığı kanun tekliflerini meclis kabul eder (madde88) ve cumhurbaşkanı onaylar (madde89). Cumhurbaşkanı, kanun ya da kanunun bazı hükümlerini veto ederek tekrar görüşülmek üzere meclise geri gönderebilir, ancak Meclis salt çoğunluğu ile mevzu bahis kanun ya da kanunun bazı hükümlerini tekrar kabul ederse cumhurbaşkanı onayı aranmaz (madde89). Cumhurbaşkanı, kanunların anayasaya aykırı olduğunu düşünürse Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açabilir (madde104/7). Anayasa Mahkemesi'nin kararları kesindir (madde153). Yukarıda sıralanan anayasa hükümlerine göre yeni hükümet sistemi, kuvvetler ayrılığını benimsemiş bir başkanlık sistemidir.

Yeni hükümet sisteminde, cumhurbaşkanının yasama, yürütme ve yargı ile ilgili görevleri bulunmaktadır. Ancak çalışma kapsamı açısından yalnızca yasama ile ilgili görev ve yetkilerine yer verilmektedir. 1982 anayasasında son düzenlemelere göre cumhurbaşkanının yasama ile ilgili görev ve yetkileri şunlardır (url1)

Cumhurbaşkanı,

- Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde açılış konuşmasını yapar.
- Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.
- Kanunları yayımlar.
- Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.
- Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin Anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesinde iptal davası açar.

Anayasanın 87.maddesine göre TBMM'nin görev ve yetkileri de şu şekildedir (url1)

- Kanun koymak, değiştirmek ve kaldırmak
- Bütçe ve kesin hesap kanun tekliflerini görüşmek ve kabul etmek
- Para basılmasına ve savaş ilânına karar vermek
- Milletlerarası andlaşmaların onaylanmasını uygun bulmak,
- TBMM üye tamsayısının beşte üç çoğunluğunun kararı ile genel ve özel af ilânına karar vermek
- Anayasanın diğer maddelerinde öngörülen yetkileri kullanmak ve görevleri yerine getirmektir.⁴

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde, karşılıklı fesih yetkisi siyasal krizlerin aşılması açısından önemlidir. Cumhurbaşkanının tek taraflı meclisi feshetme yetkisi keyfi uygulamanın önüne geçmek için kendi görev hakkının kaybolması ile frenlenmiştir. Benzer şekilde meclisin beşte üç çoğunlukla seçimleri yenileme kararının cumhurbaşkanının hak kaybına yol açmaması, karşılıklı dengenin esasını oluşturmaktadır. Anayasanın 116.maddesinde böyle durumlarda meclis ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin aynı zamanda olacağı kararlaştırılmıştır. Akçakaya ve Özdemir yaptıkları çalışmada (2018), yasama organı ve cumhurbaşkanı seçimlerinin aynı günde yapılmasının olumlu bir durum olduğunun altını çizmektedir. Aynı zamanda yapılacak seçimlerde siyasal tercihlerin benzerlik ihtimalinin güçlü olması, yasama ve yürütme organını paralel siyasal çizgide

⁴ Anayasayı değiştirmek, Kalkınma planlarını onaylamak, TBMM İçtüzüğünü yapmak, Olağanüstü hal sırasında çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerini onaylamak, değiştirmek veya reddetmek. Olağanüstü hâl kararını onaylamak, süresini her defasında 4 ayı geçmemek üzere uzatmak, kaldırmak, TBMM Başkanını ve Başkanlık Divanı üyelerini seçmek, Anayasa Mahkemesine üye seçmek, Hâkimler ve Savcılar Kurulu üyelerinin bir kısmını seçmek, Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyelerini seçmek. Sayıştay Başkan ve üyelerini seçmek. Kamu Başdenetçisini ve kamu denetçilerini seçmek, Süresi dolmadan TBMM seçimlerinin yenilenmesine karar vermek, Cumhurbaşkanını, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanları Yüce Divana sevk edebilmek, Milletvekili dokunulmazlığını kaldırmak, TBMM üyeliğinin düşmesine karar vermek, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ve yabancı silahlı kuvvetlerin Türkiye'de bulunmasına izin vermek, Kamu iktisadî teşebbüslerini denetlemek.

şekillendirecektir. Bu sayede, erkler daha uyumlu çalışacaklardır. Ancak bu iki organın farklı siyasi çizgide oluşması halinde ise sistemin temel özelliği olan kuvvetlerin sert ayrılığı daha net biçimde görülecektir. Bu durumu kendi içinde değerlendirdiğimizde, uyumlu yasama ve yürütme siyasal istikrara katkı sağlarken, farklı siyasal çizgilerde oluşmuş yasama ve yürütme sistemin ruhuna uygun olarak kuvvetler ayrılığının daha dengede olduğu bir durumu yansıtacaktır.

Yasamanın oluşum sürecine bakıldığında ilk akla gelen milletvekili olma şart ve yeterliliğidir. Buna göre Anayasanın 76.maddesinde bu konu “18 yaşını dolduran her Türk milletvekili seçilebilir. En az ilkokul mezunu olmayanlar, kısıtlılar, askerlik ile ilişkili olanlar, kamu hizmetinden yasaklılar, taksirli suçlar hariç toplam bir yıl veya daha fazla hapis ile ağır hapis cezasına hüküm giymiş olanlar; zimmet, ihtilas, irtikâp, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı suçlarla, kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma, terör eylemlerine katılma ve bu gibi eylemleri tahrik ve teşvik suçlarından biriyle hüküm giymiş olanlar, affa uğramış olsalar bile milletvekili seçilemezler.” şeklinde ele alınmıştır.

Yemin ile göreve başlayan milletvekili bu andan itibaren özlük haklarını kazanmış olur. TBMM onayı olmaksızın ölüm, yasama döneminin sona ermesi, Cumhurbaşkanı seçilme, Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakan olarak atanma, yerel seçimlerde seçilmiş olma, vatandaşlık kaybı gibi nedenlerle milletvekili sıfatı sona erer. İstifa, üyelikle bağdaşmayan haller, devamsızlık ve mahkeme kararı ile üyeliğin son bulması gibi nedenlerle milletvekili sıfatının sona ermesi ise TBMM onayına bağlanmıştır (TBMM, 2018).

Son olarak yasama sorumsuzluğu ve yasama dokunulmazlığı kavramlarına bakmak gerekmektedir. *Yasama sorumsuzluğu*; milletvekillerinin yasama ve denetim faaliyetlerindeki oy, söz ve düşüncelerinden, genel kurul tarafından başka bir karar alınmamışsa, bunları meclis dışında da tekrar etmelerinden dolayı sorumlu tutulamayacaklarını ifade eden bir kavramdır. Yasama sorumsuzluğu milletvekilinin görevi sona erse de -tazminat hukuku hariç- devam eder. *Yasama dokunulmazlığı* ise seçimden önce veya sonra bir suç işlediği öne sürülen milletvekilinin, meclis kararı olmadıkça tutulamama, sorguya çekilememe, tutuklanamama ve yargılanamama güvencesidir. Yasama dokunulmazlığı, yasama sorumsuzluğundan farklı olarak süreklilik arz etmez, yasama dönemi ile sınırlıdır (TBMM, 2018).

Sonuç

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminde en çok tartışılan konulardan biri, yeni sistemde meclisin görev ve yetkileri olmuştur. Partili bir cumhurbaşkanının yürütme gücünü kullanmasının yanında yasama karşısında nasıl bir pozisyon alacağı değerlendirilmiştir. Sistemin güçlü bir yürütme erki inşa ettiği tüm çevreler tarafından kabul edilmektedir. Ancak demokratik sistemin bir gereği olarak kuvvetler ayrılığının nasıl yorumlandığı siyasal sistemin meşruiyetini ve sürekliliğini sağlayacak en önemli olgudur.

Yeni sistemde, yasama ve yürütmenin doğrudan halk tarafından belirlenmesi, başkanlık sisteminin gereğidir. Bakanların, aynı zamanda yasama üyesi olmaması sistemin öne çıkan bir diğer özelliğidir. Ancak sistemi “Türk tipi” yapan yürütmenin başındaki cumhurbaşkanının aynı zamanda parti ile ilişkisini sürdürmesidir. Bu durum, yürütmenin yasama üzerinde bir şekilde etkili olması anlamına gelir ki, kuvvetler ayrılığı ilkesini aşındırır. Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi’nin eleştirileri şu şekilde sıralanabilir.

- Cumhurbaşkanlığı seçimleri ile genel seçimlerin aynı zamanda yapılması, kuvvetle muhtemel siyasal tercihlerin benzerliği ile sonuçlanmakta, uyumlu bir yasama ve yürütme inşa etmekte özetle kazananın iki erki de kazandığı bir netice ile sonuçlanmaktadır. Siyasal

istikrar için bu durum olumlu olsa da denge denetim açısından olumsuz bir durum ortaya çıkmaktadır.

- Meclis içinden belirlenen bakanların, istifa edip yürütmeye geçmesi, yasamanın güç kaybetmesi anlamına gelmektedir. Kaldı ki o kişiler için halkın tercihinin yer değiştirmesi tartışmalı bir durum oluşturmaktadır.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarının seçimle belirlenmemiş olması meşruiyet sorunu yaratmaktadır. Cumhurbaşkanı yardımcısının, cumhurbaşkanına vekâlet eden kişi olması meşruiyet sorununu daha da derinleştirmektedir.
- Cumhurbaşkanının parti ile ilişkisi, erkler arası uyum ve siyasal istikrar için önemli ancak kuvvetler ayrılığı için olumsuz bir durumdur. Türkiye sistemi inşa ederken iki seçenek arasından, ilkinin önelemiştir. Ancak hukuk devleti için ikincisi daha önemlidir.
- Bütçenin meclis tarafından onaylanmaması durumunda bir önceki bütçenin yürürlüğe girmesi, başkanlık sistemindeki en önemli denge denetim araçlarından biri olan bütçe ile ilgili yasamanın zayıflatıldığını göstermektedir.
- Siyasal partiler, seçim sistemi ve demokratik kültür parlamenter sistem dinamikleri ile oluşmuş siyasi gelenekte, siyasetin altyapısı ile sistem arasında uyumsuzluk yaşanmaktadır. Örneğin cumhurbaşkanlığı için gerekli olan salt çoğunluk, var olan çok partili siyasal yapı ile ilk turda ne kadar mümkün olabilir? Bu nedenle partilerin seçim öncesi ittifak yaptıkları yeni bir siyasal gelenek şimdiden ortaya çıkmaktadır.

Cumhurbaşkanlığı hükümet sisteminin öne çıkan olumlu başlıkları ise şu şekildedir.

- Yukarıda eleştirilerde ifade edilen birinci madde, uyumlu bir yasama ve yürütme oluşturduğu için siyasal istikrara katkı sağlar, erkler arası çatışma yaşanma olasılığı azalır.
- Cumhurbaşkanının bir veya ikinci turda %50+1 ile seçiliyor olması siyasal iktidara “en yüksek düzeyde” meşruiyet sağlamaktadır.
- Sistemde, bakanların yasamada yer almaması veya bakan olan milletvekilinin yasamadan istifa etmesi iki erk arasında açık bir ayırım yapıldığını göstermektedir. Bu durum, kuvvetler ayrılığı ilkesine uygun düşmektedir.
- Yasama ve yürütme arasında yaşanacak siyasal krizler karşısında “karşılıklı” şekilde seçimleri yenileme kararı sistem tıkanıklığının ortaya çıkmaması açısından oldukça önemlidir. Bunun keyfiyete dönüşmemesi için her iki erkin de seçime gitmesi ve Cumhurbaşkanı ile ilgili hak kaybı veya yeniden hak kazanması durumu önemlidir.
- Bütçe sürecinin, onay krizine dönüşmemesi, seçimlerin yenilenmesi kararı ile siyasal sistem tıkanıklıklarının önünün açılması sürdürülebilir iktidar için önemlidir.
- Sistem, partiler arası uzlaşmayı gerekli kılmakta, bu açıdan demokratik kültüre katkı sağlamaktadır.

Yukarıda ifade edildiği gibi yeni sistem, partiler arası uzlaşma kültürünü ön plana çıkarmaktadır. Çoğunluğu elde etmek için seçim öncesi yapılan ittifaklar, bu kültürün örneğidir. Ancak yukarıda ki uzlaşma arayışları toplumda tam tersi kutuplaşma şeklinde tezahür etmektedir. Bunun nedeni ile ilgili sosyolojik bir araştırmaya ihtiyaç olsa da siyasetin söylem inşasının bunda etkili olduğu ifade edilebilir.

En kötü sistem, sistemsizlikten iyidir düşüncesiyle yeni sistem, eleştirilere rağmen hükümet sistemi belirsizliğini ortadan kaldırdığı için değerlidir. Yüzyılı aşkın parlamenter sistem tecrübesine sahip Türkiye'nin yeni sistemde meclis yapısı, kanun yapma başta olmak üzere bütün haklarını önemli ölçüde korumakta, cumhurbaşkanlığı kararnamesi üzerinde söz sahibi olmak kaydıyla anayasal devlet anlayışını muhafaza etmektedir. Meclis, meclis araştırması, meclis görüşmesi, yazılı soru, genel görüşme yetkilerini korumakta yalnızca gensoru yetkisi, elinden alınmaktadır. Gensorunun yasamanın, yürütme üzerinde en önemli denetim aracı olduğu gerçeği düşünüldüğünde, yasama aleyhine bir sonuç okuması yapılabilir. Ancak artık yasamanın belirlemediği bir yürütme olduğu hatırlanmalıdır. Ayrıca bütçe, geciktirici veto, üst düzey kamu görevlilerinin atanması gibi hususlar yürütmenin ön plana çıkarıldığı başlıklar olmaktadır. Genel çerçevede değerlendirildiğinde zaten başkanlık sistemi, yasama ve yürütme ilişkisinde yürütmenin öne çıkarıldığı bir hükümet sistemidir. Dolayısıyla bu tablo, sistemin bir gereğidir. Ancak daha önce de ifade edildiği gibi, bu gerçeklik kabul edilmek kaydıyla erklerin yetkileri yeniden düzenlenebilir. Nitekim hükümet tarafından da sistemin eksik ve aksayan yanlarına yönelik bir çalışma yapılmakta ve revize dilme ihtimalinin her zaman mümkün olduğu söylenmektedir.

KAYNAKÇA

- Akçakaya, M.; Özdemir, A. (2018), Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Siyasal İstikrar, 3. *Sektör Sosyal Ekonomi*, 53(3), 922-944
- Aydın, A.H.; Durgun, S. (2017), Kuvvetler Ayrılığı / Birliği Açısından Türkiye'de Partili Cumhurbaşkanlığı Sistemi, *2nd International Congress on Political, Economic and Social Studies (ICPESS)*, 19-22 Mayıs 2017, 147-160.
- Bektaş, E. (2019), Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yasama-Yürütme İlişkisi ve Bu Sistemin Türkiye Demokrasisine Etkileri, *Yasama Dergisi*, 39, 199-2018
- Demirbağ, C. (2019), Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yasama Organı, Yasama Süreci Ve Yasama Sürecinde Yasama-Yürütme İlişkisi, *Yasama Dergisi*, 39, 13-48
- Durgun, B. G. (2017), Anayasa Referandumu ve Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi, *Yeni Türkiye*, 94, 1-6
- Fendoğlu, H.T. (2015), *Anayasa Hukuku*, Ankara: Yetkin Yayınları
- Gözler, K. (2017), *Anayasa Hukukuna Giriş*, Bursa: Ekin Kitabevi
- Gül, C. (2018), Türk Başkanlık Sisteminde TBMM'nin Yeni Konumu, *Journal of Social, Humanities and Administrative Sciences*, 4(11), 134-141
- Gülener, S. ve Miş, N. (2017), *Cumhurbaşkanlığı Sistemi*, 190, Ankara: SETA Yayınları
- Güler, T. (2018), Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi ve Kamu Yönetimine Etkileri, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(39), 299-322
- Küçük A (2017). Yeni Anayasa Değişikliği ile Getirilmek İstenen Türkiye'ye Özgü Başkanlık Sistemi: Korkular, Algılar, Beklentiler, *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(85), 157-189
- O'Toole, L. J. (1987), Docktrines and Developments: Separation of Powers, The Politics-Administration Dichotomy, and The Rise of The Administrative State, *Public Administration Review*, 47(1), 17- 25
- TBMM, Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı (2018), *Yeni Sisteme Göre Yasama El Kitabı*, TBMM Basın, Yayın ve Halkla İlişkiler Başkanlığı Basımevi

Turan, M. A. (2018), Türkiye'nin Yeni Yönetim Düzeni: Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi. *Social Sciences Research Journal*. 7(3). 42-91.

url1: (<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2709.pdf>) et:03.12.2019

url2: (<https://www.bbc.com/turkce/haberler-turkiye-44737074>) et:03.12.2019